

Kunst vervoer je per 'schildpad'

Kunsttransport Werd vroeger nog rustig de koevoet in de kist met een kwetsbaar schilderij geplant, nu is bij kunsttransport de nieuwe 'Turtle' standaard.

Door onze redacteur
Claudia Kammer

Benno Tempel, directeur van het Gemeentemuseum Den Haag, herinnert zich nog goed hoe hij begin jaren negentig, toen hij nog conservator was bij andere musea, gruwde van de manier waarop schilderijen werden vervoerd. „Ze zaten in houten kisten, die met schroeven waren dichtgemaakt. Soms ging zo'n schroef niet meer open, omdat-ie lam was gedraaid, en dan zetten ze er gewoon een koevoet tussen en wrikten ze de kist open. Ik stond er altijd huiverend bij, bang dat het schilderij in de kist zou worden beschadigd.” Die houten kisten waren ook niet duurzaam. „Voor elk schilderij werd er een op maat gemaakt, en na een paar keer gebruiken waren ze versleten en werden ze weggegooid.”

Toen hij in 2009 directeur werd bij het Gemeentemuseum was dat probleem al opgelost. Het museum had intussen met kunsttransportbedrijf Hizkia Van Kralingen een nieuw soort kist ontwikkeld voor het vervoer van schilderijen. In deze herbruikbare kist van geel kunststof, de zogenoemde 'Turtle' (Van Kralingen: „Net als een schildpad van buiten hard, maar van binnen zacht”), kunnen werken van verschillende formaten worden verpakt. Met klittenband worden in de kist hoekblokken bevestigd, waartussen de kunstwerken met lijst en al geklemd worden. De hoekblokken kunnen op maat versteld worden voor elk schilderij. Als de doeken klein zijn, passen er meerdere in één kist.

Brazilië-tournee

De uitvinding van de Turtle maakte mogelijk dat Tempel zijn ambitie kon verwezenlijken om de collectie van het Gemeentemuseum buiten het museum beter te laten zien. „Ons museum bezit de grootste Mondriaan-collectie ter wereld”, zegt hij. „We hebben er 300 in huis.” Het museum deed er lang te weinig mee. „Vroeger kon je voor de kunstenaars van De Stijl beter naar het MoMA in New York gaan, omdat ze daar beter te zien waren”, zegt hij. „Daar wilde ik verandering in brengen.” De beste werken kregen in 2011 een plek in de nieuwe, permanente tentoonstelling 'Mondriaan en de Stijl'. Daarnaast maakte het museum een selectie van schilderijen die, verpakt in de Turtles, zouden kunnen reizen. „Die kunnen samen worden uitgeleend als een volledige tentoonstelling”, zegt Tempel. „Daarnaast zijn er werken die musea los aanvragen als bruikleen.”

Vanaf januari gaan zeventig werken van Mondriaan en De Stijl op tournee door Brazilië. Die tentoonstelling wordt georganiseerd door het culturele agentschap Art Unlimited uit São Paulo en wordt gesponsord door de Banco de Brasil. Naar verwachting komen er honderdduizenden bezoekers naar deze expositie. In 2011 werd met dezelfde partijen ook al een tentoonstelling met werk van M.C. Escher georganiseerd, eveneens geleend van het Ge-

Het Haags Gemeentemuseum vervoert Mondriaans in een nieuwe kist voor kunsttransport: de Turtle uNLtd ('unlimited')

meentemuseum. In ruim twee maanden tijd bezochten 573.691 mensen deze tentoonstelling, die overigens gratis toegankelijk was. Daarmee was het de beste bezochte tentoonstelling ter wereld in dat jaar. Het Gemeentemuseum verdient met het uitleenen van de Mondriaans aan Brazilië vijf ton, zegt Tempel.

Precies op tijd voor deze voor het Gemeentemuseum belangrijke tournee is een nieuwe kist ontwikkeld: de Turtle uNLtd ('unlimited'). Deze versie, in groen, is gemaakt van een sterker, lichter, beter isolerend en milieuvriendelijker soort kunststof. „We hebben samengewerkt met Airborne Composites, een bedrijf dat is gespecialiseerd in kunststoffen voor de lucht- en ruimtevaart”, vertelt Van Kralingen.

Beresterk

De kisten worden inmiddels ook gebruikt door andere grote musea. Zo zijn de Van Goghs van het Van Gogh Museum onlangs in Turtles vervoerd naar Oslo, voor *Munch: Van Gogh*, en kwamen ze ook weer in deze kisten terug naar Amsterdam, waar de tentoonstelling nu te zien is. „Als wij iets in bruikleen geven aan een ander museum, stellen wij als eis dat het

in een Turtle wordt verpakt”, zegt zakelijk directeur Adriaan Dönszelmann. „Je kunt die kisten inmiddels wel als de museale standaard voor het vervoer van schilderijen beschouwen.”

Het grote voordeel is volgens Dönszelmann dat er schilderijen van verschillende formaten in passen, en dat ze beter tegen schokken en temperatuurwisselingen worden beschermd dan in houten kisten. „Die worden ook nog wel gebruikt, maar alleen voor schilderijen van groot formaat.”

Goedkoop zijn de Turtles niet: één kist kost 6.000 euro. „Maar een houten kist kost 2.000 euro en gaat veel minder lang mee”, zegt Van Kralingen. „Een Turtle heb je in vijf jaar afgeschreven.” Musea kunnen ze ook huren. Het Gemeentemuseum is eigenaar van 50 Turtles, het Van Gogh Museum huurt ze, Kröller-Müller heeft er tien in eigen bezit en huurt er 40 bij als de tentoonstelling *Divisionisme*, die al door Japan reisde, binnenkort naar Noord-Italië gaat. „Dat wij er niet honderd hebben staan heeft te maken met de opslagruimte die het kost”, zegt zakelijk directeur Rinus Vonhoff. „De kisten zijn beresterk. We hebben ze nu zo'n acht à negen jaar en ik denk dat we er wel 25 jaar mee zullen doen.”

TRANSPORT

De 'Turtle' en de twee Rembrandts

In het nieuws over de aankoop van twee Rembrandts door Nederland en Frankrijk dook de Turtle ook een paar keer op. Zowel Jan Six jr, wiens vader eigenaar is van een Rembrandt die hij uitsluitend in een Turtle laat vervoeren, als Friso Lammertse, conservator van Museum Boijmans Van Beuningen, suggereerden dat de twee portretten in Turtles vervoerd zouden kunnen worden. Die zouden dan wel op maat gemaakt moeten worden. De maximale schilderijmaat die in de grootste Turtle past is 1.60 x 1.34 meter, terwijl de portretten elk 2 meter hoog zijn. Van Kralingen zegt er liever niet te veel over, behalve: „Niets is onmogelijk.”

De kist is als een schildpad: van buiten hard, van binnen zacht